

Nr 25.

Av herrar **Ahlkvist** och **Leander**, om ändring i 14 kap. 15 § och 15 kap. 23 och 24 §§ strafflagen.

15 kap. 23 § strafflagen stadgar böter eller fängelse i högst sex månader för den som hotar annan, muntligen eller skriftligen, med misshandel eller brottslig gärning. Såsom förutsättning för straffbarhet gäller, att hotet skall ha skett på sådant sätt eller under sådana omständigheter, att det finnes anledning befara, att hotet kommer att verkställas. Stadgandet är tillämpligt endast i det fall, att hotet ej är belagt med särskilt straff. I 24 § samma kapitel finnes en åtalsregel av innehåll, att brott enligt 23 § ej må åtalas av annan än målsägande.

Det har bland annat under den senaste tiden vid upprepade tillfällen inträffat, att personer under längre eller kortare tid mer eller mindre öppet hotat andra människor till livet, varefter de så småningom en vacker dag satt hotet i verkställighet och undanröjt den eller de hotade. Som ett alldeles nyligen inträffat exempel härpå bland många andra kan nämnas ett fall från Landskrona, där en fränskild hustru, efter att under sista året ha levat under ständigt hot från den fränskilde mannens sida, blev nedskjuten av denne. Enligt i dagspressen lämnade uppgifter, vilkas riktighet man i förevarande fall icke har anledning betvivla, hade hustrun ett flertal gånger för polisen anmält, att mannen hotat henne till livet. Från polisens sida lär hustrun ha fått det för henne föga trösterika svaret, att man finge vänta tills något hänt. Det är inte ägnat att förvåna, att allmänheten med indignation frågar sig, om en människa först måste bli ihjälslagen innan myndigheterna ingripa mot individer, som utgöra en ständig fara för sina medmänniskors liv. Nu ligger det i sakens natur, att det på brottslighetens område vållar stora svårigheter att i det enskilda fallet ingripa profylaktiskt. Man har här att taga hänsyn till två fundamentala, delvis mot varandra stridande principer. Den ena kräver rätt för den enskilde att leva sitt liv utan störningar från samhällsfarliga individer, den andra fordrar att medborgarna — även de som kunna antagas utgöra ett hot mot sina medmänniskor — icke skola i onödan trakasseras och åläggas alltför långt gående inskränkningar i sin rörelse- och handlingsfrihet. En rättsstat kan icke existera utan rättsskydd, och rättsskydd kan icke vinnas utan polismakt; men polismakten får icke göras så stark att vi hamna i polisstaten.

Såsom framgår av de ovan refererade lagrummen föreligger det enligt gällande lag vissa begränsade möjligheter att ingripa mot potentiella brottslingar av här antydd art. Hustrun i det relaterade landskronafallet kunde sålunda själv — allmän åklagare äger ju icke tala å brottet — ha väckt åtal mot mannen och eventuellt fått honom fälld till ansvar. Härför hade emeller-

tid erfordrats, att hustrun förmått styrka, förutom existensen av mannens hot, att det skett på sådant sätt eller under sådana omständigheter, att man kunnat befara, att det komme att sättas i verkställighet. Med de stränga krav på bevisning, de svenska domstolarna i allmänhet torde uppställa i sistnämnda avseende, hade det sannolikt vållat hustrun svårigheter att få mannen fäld till ansvar om det nu överhuvud taget lyckats. Man förtänker icke hustrun att hon under sådana omständigheter tvekat att överhuvud taget väcka åtal. Annorlunda skulle saken genast ha ställt sig, om allmän åklagare ägt tala å brottet. Genom hustruns anmälan till polisen skulle då sakens fortsatta behandling legat i förfarna händer. Ännu mera skulle ha varit vunnet, om från brottsrekvisitet borttagits kravet på bevisning om sannolikheten för hotets förverkligande. Även om ändringar i nu nämnda hänseenden bleve vidtagna kan än ytterligare ifrågasättas, huruvida den i 15 kap. 23 § stadgade påföljden är till fyllest för vinnande av paragrafens syftemål. Visserligen måste det i mål av förevarande beskaffenhet te sig naturligt för domstolarna att föranstalta om undersökning av den tilltalades sinnesbeskaffenhet. — Det hör väl till rena undantagen att fullt normala individer gå och uttala hotelser mot sin omgivning. — Befunnes det vid undersökningen, att den tilltalade vore sinnessjuk eller därmed jämställd, komme åtalet att utmynna i samma effekt som ett vanligt omhändertagande jämlikt sinnessjuklagens bestämmelser. Den tilltalade bleve, om han voré i behov av sådan vård, intagen å sinnessjukhus och eljest ställd under övervakning av hjälperksamhetsläkare vid vederbörande sinnessjukhus; i båda fallen finge erforderliga åtgärder anses vidtagna. Emellertid kan man inte komma ifrån att våldsbrott begås av även mera normala individer, kanske främst av dem vilkas sinnesbeskaffenhet avviker från det normala, ehuru de icke äro strafflösa enligt 5 kap. 5 § strafflagen. I fråga om dessa kan en påföljd av böter eller fängelse i högst sex månader, eventuellt villkorlig dom med övervakning, icke alltid anses till fyllest. Här kunna säkerligen förekomma fall, där exempelvis förvaring kan vara motiverad redan från första början.

Av vad ovan anförts framgår, att sådana ändringar böra vidtagas, att *dels* straffbarhet enligt 15 kap. 23 § bör inträda oavsett huruvida hotet skett på sådant sätt eller under sådana omständigheter, att det finnes anledning befara, att det kommer att verkställas, *dels* den i lagrummet stadgade strafflåtituden väsentligen utvidgas, i varje fall så att förvaring kan omedelbart ådömas, *dels* ock brott enligt lagrummet läggas under allmänt åtal, eventuellt efter angivelse av målsäganden.

Vid övervägande av de ifrågasatta ändringarna i 15 kap. 23 § strafflagen torde fråga uppkomma om motsvarande omarbetning av 14 kap. 15 § samma lag. I sistnämnda lagrum stadgas påföljd för den som i uppsåt att göra skada eller eljest i vredesmod emot annan reser livsfarligt vapen. Är den skyldige samtidigt förfallen till straff för misshandel eller försök därtill, skall den omständigheten, att livsfarligt vapen kommit till användning, vid straffets bestämmande anses såsom försvårande. I annat fall stadgas böter eller

fängelse i högst sex månader såsom särskilt straff för resande av livsfarligt vapen.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning och förslag angående ovan angivna ändringar i 14 kap. 15 § samt 15 kap. 23 och 24 §§ strafflagen.

Stockholm den 16 januari 1947.

Emil Ahlkvist.

Axel Leander.
